

Nr 260.

Av herrar **Gränebo** och **Persson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsföretag för armén och marinen m. m.*

Marinförvaltningen har i framställning begärt ett till 18.000 kronor avrundat belopp för vissa moderniseringsarbeten för sjökarteverket. Departementschefen har, som framgår av kungl. prop. nr 222, sid. 124, icke ansett sig böra tillmötesgå denna begäran.

Det vill emellertid synas, som om åtminstone en delpost av det av marinförvaltningen begärda anslaget vore av sådan synnerlig betydelse, att det avsedda behovet omedelbart borde tillgodoses. Vi avse den ringa summa, kronor 7.500, som gäller en tillbyggnad till det jordmagnetiska observatoriet på Lovö.

Detta observatorium — det enda i sitt slag i vårt land — har till uppgift att hålla de magnetiska variationerna under en ständig kontroll och är i samverkan med liknande anläggningar i grannländerna av utomordentlig betydelse för vår sjöfart. Observatoriet har i anläggningskostnader dragit en summa av cirka 25.000 kronor. Som jämförelse kan nämnas, att motsvarande institut i Tyskland kostat cirka en halv miljon och i Danmark ungefär hälften av denna summa. Redan därav kan man sluta sig till, att de lokala förhållandena vid vårt observatorium på Lovö inte kunna vara särskilt lysande. Ett besök på platsen ger också vid handen, att institutet är förbluffande primitivt anordnat. Det är förvånansvärt, att en statens anläggning av stor vetenskaplig betydelse blivit så illa tillgodosedd, och vi hysa den uppfattningen, att det av marinförvaltningen beräknade beloppet, kronor 7.500, skulle komma att fylla ett särskilt behjärtansvärt ändamål.

På observatoriet finns nu ett dussintal instrument, men endast *en* pelare i ett litet krypin av storlek 3×3 m. står till förfogande för uppställning av dessa instrument. Ett så känsligt instrument som en galvanometer, som även i en vanlig skolas fysiksal står på en stabil stenplatta, är här uppställd på en brädhylla! Likaså kan det vid besök iakttagas, att instrument till flera tusen kronors värde äro placerade på hyllor i en förstuga på grund av brist på utrymme. Instrumentens förmåga till noggrannhet minskas naturligtvis genom det sätt, på vilket de här äro förvarade, och effektiviteten eftersättes på grund av de ideliga omflyttningar, som måste ske med hänsyn till bristande lokalutrymmen och lämpliga uppställningsmöjligheter.

Ett rationellt vetenskapligt arbete kräver helt visst bättre förutsättningar än vad den svenska staten i detta fall erbjuder. Observatoriets lokalbehov är

— det kan lugnt sägas — skriande. Magnetiska instrument äro mer än andra i behov av utrymme vid förvaringen. Stå de för nära varandra, inverka de på varandra på ett menligt sätt. I den planerade nybyggnaden skulle det komma att finnas ett dussintal pelare, så att flera instrument *samtidigt* skulle kunna uppställas och jämföras med varandra direkt. Bland annat skola tre instrument, som äro direkt avläsbara, uppställas så att man i varje ögonblick kan veta, hur stor t. ex. missvisningen är just i det tidsmoment, när mätningen göres. Missvisningen varierar nämligen starkt under dagens lopp och i synnerhet vid magnetiska stormar.

Det vill kanske synas, som om en »kompass» skulle kunna uppställas ute lika bra var som helst, men i fråga om sådana hyperkänsliga precisionsinstrument, det här gäller, minskas värdet av en mätning utomhus högst väsentligt därför att temperaturvariationerna spela en kolossalt stor roll för mätningen.

Till slut bör upplysas, att det hus, som behövs för ändamålet, skall vara ett trähus, som är fullständigt omagnetiskt — spikat med kopparspik och på gammaldags sätt med träspikar för att allt magnetiskt farligt från omgivningen skall kunna undvikas.

På grund av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i anslutning till marinförvaltningens hemställan anslå ett belopp av 7.500 kronor för uppförande av en tillbyggnad till det jordmagnetiska observatoriet på Lovö.

Stockholm den 11 maj 1943.

C. P. V. Gränebo.

Ivar Persson.
